

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Ruchovci a lumírovci
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_02_17
Pořadí DUMu v sadě	17
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Lucie Škvařilová
Datum vytvoření	13. dubna 2013
Jméno autora	Mgr. Jaromír Baranok
e-mailový kontakt na autora	baranok@gymjev.cz
Ročník studia	2. ročník
Předmět nebo tematická oblast	český jazyk a literatura
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Pracovní list charakterizující programy literárních skupin ruchovců a lumírovců. Inovace: mezipředmětové vztahy (dějepis), využití ICT, mediální technika.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

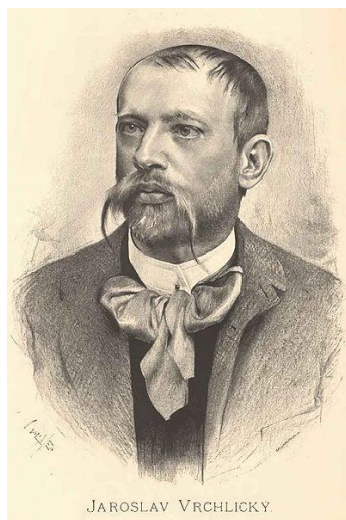
Ruchovci a lumírovci (70. – 80. léta 19. století)

1. Přiřadte jednotlivé autory (-ky) k příslušné literární skupině.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Josef_V%C3%A1clav_Sl%C3%A1dek_HL.jpg, licence PD http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Julius_Zeyer_Vilimek.jpg, licence PD
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Jaroslav_Vrchlick%C3%BD.jpg, licence PD

Josef Václav Sládek
(1845 – 1912)

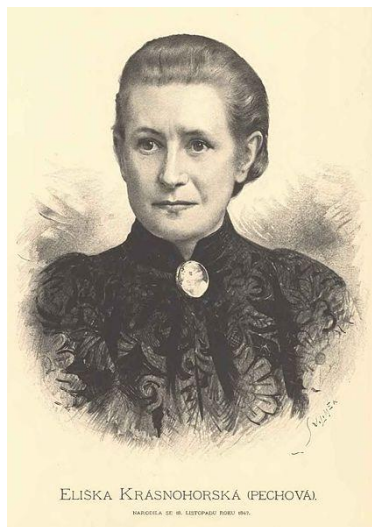
Jaroslav Vrchlický
(1853 – 1912)

Julius Zeyer
(1841 – 1901)

Svatopluk Čech
(1846 – 1908)

Eliška Krásnohorská
(1847 – 1926)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Svatopluk_%C4%8Cech.jpg, licence PD
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Eli%C5%A1ka_Kr%C3%A1snohorsk%C3%A11.jpg, licence PD

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Na základě textu určete, jaký byl program ruchovců. Jednotlivé body podtrhněte v textu. Při jaké příležitosti byl vydán almanach Ruch? Jaký jiný termín používáme pro označení literární skupiny ruchovců?

Požadovali účinné vlastenectví, obraceli se k slovanskému východu, zejména k Rusku a sledovali se sympatiemi osvobozovací boje balkánských Slovanů (Eliška Krásnohorská, Josef Holeček). Zdůraznili i potřebu užšího svazku se slovenským národem (Adolf Heyduk, Rudolf Pokorný, František Táborský). Horlivě překládali ze slovenských literatur, přičemž převažuje zájem o romantickou poezii. Obnovují ve své tvorbě historickou tematiku. Silný je zájem o venkov a selství, v němž se shledává základ národa a ochrana před rostoucí diferenciací národní společnosti. Vlastenecká poezie této generace mívá podobu reflexivní lyriky nebo epiky s historickými či alegorickými látkami, horlí pro národní jednotu a vyzývá k politické aktivitě. Formu i umělecké prostředky čerpají básníci částečně z lidové písňové formy, v epických útvarech napodobují baladu. Vedle toho však vytvářejí i vzrušený patetický sloh, zatížený rétorikou (Čech, Krásnohorská). Ve srovnání s májovci jsou básníci sdružení kolem almanachu Ruch tradičnější v látce i formě. Redaktorem almanachu byl J. V. Sládek, který později z Ruchu vystoupil a přidal se k lumírovci. Asi nejhodnotnější báseň, Husita na Baltu, tam vložil Svatopluk Čech. Jedinou kritickou osobností byla Eliška Krásnohorská. Almanach měl asi dvacet přispěvatelů, z nichž zůstalo literatuře věrných jen několik.

(Ruchovci. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ruchovci>)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Čím přispěli lumírovci k obohacení české literatury? Doložte na textu. Jaký jiný termín používáme pro označení literární skupiny lumírovců? Jak chápali roli literatury?

Cílem lumírovců bylo přiblížit české písemnictví vyspělým evropským literaturám. Prostřednictvím překladů (především z románské literatury) uváděli do české literatury evropské trendy, jak tematické tak formální.

Literárně hodně experimentovali, objevují se u nich například dosud v české literatuře neobvyklé básnické formy – sonet, gazel, rondel. Neztotožňovali se s požadavkem, že literatura má především sloužit národu. Filosofickým základem jejich tvorby se stala myšlenka, že lidstvo se neustále vyvíjí k humanitě.

(Lumírovci. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Lum%C3%ADrovci>)

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4. Vysvětlete pojem umění pro umění.

.....

.....

5. Najděte v úryvcích oblíbený dobový literární symbol. Co symbolizuje. Jaké jiné motivy typické pro ruchovice i lumírovce v ukázkách najdete? Označte je a pojmenujte.

*Jsme otroci. Jsme cizí zvůle loutky,
v nás bez trestu smí bušit každá pěst,
co máme, hříčkou ledačí je choutky
a v pospas každému je naše čest.
Jsme zástup skotu v jařmu bičem štváný
pro cizí prospěch z jitra do noci ...*
(ČECH, Svatopluk. *Písně otroka*. Praha : F. Topič, 1895. s. 12.)

*Protož nechať v temnu vůkol bičem vládne hrubá pěst,
každý v srdci věrně chovej budoucnosti blahou zvěst,
všechny mysli sdružuj pevně jedné velké snahy svaz,
všechny síly sbírejte se, až je k činu svolá čas,
pobratří se lidstvo volné, klesnou pouta otroků
a též prapor náš, ó bratři, zavlá v jasném vysoku.*
(ČECH, Svatopluk. *Písně otroka*. Praha : F. Topič, 1895. s. 78.)

.....

.....

6. Z jakého období českých dějin čerpal autor námět pro svoji báseň? Jaký má báseň název? Proč bylo ono období v 19. století tak vyzdvižováno? Jak souviselo s obrodou českého národa? Doložte na ukázce.

V krátce skonál kmet - a vedle přání
na skalní hrob upraven mu skrání.
V ruce palcát - přílba kryje čelo -
tak tu dřímá bohatýrské tělo. -
Ve sluch Balt mu hučí rozkypělý
jako bubny ku krvavé srážce,
tak tu sedí, jako zkamenělý
dávnové slávy české strážce!
(...)

Zdává se mu, jakby život nový
probouzel se náhle v hrdinovi,
mrtvé rty jak by se rozsmekaly
k písni, před níž Němci utíkali,
jakby oko děsivého zjevu
blesky metalo a sevíral tu
palcát těžký ve strašlivém hněvu
starý mrtvý Husita na Baltu.

ČECH, Svatopluk. *Husita na Baltu* [online]. 2009, 10. června 2009 [cit. 2013-04-12].
Dostupné z: <http://texty.citanka.cz/cech/husita1-1.html>

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení

2.

Požadovali účinné vlastenectví, obraceli se k slovanskému východu, zejména k Rusku a sledovali se sympatiemi osvobozovací boje balkánských Slovanů (Eliška Krásnohorská, Josef Holecěk). Zdůraznili i potřebu užšího svazku se slovenským národem (Adolf Heyduk, Rudolf Pokorný, František Táborský). Horlivě překládali ze slovenských literatur, přičemž převažuje zájem o romantickou poezii. Obnovují ve své tvorbě historickou tematiku. Silný je zájem o venkov a selství, v němž se shledává základ národa a ochrana před rostoucí diferenciací národní společnosti. Vlastenecká poezie této generace mívá podobu reflexivní lyriky nebo epiky s historickými či alegorickými látkami, horlí pro národní jednotu a vyzývá k politické aktivitě. Formu i umělecké prostředky čerpají básníci částečně z lidové písňové formy, v epických útvarech napodobují baladu. Vedle toho však vytvářejí i vzrušený patetický sloh, zatížený rétorikou (Čech, Krásnohorská). Ve srovnání s májovci jsou básníci sdružení kolem almanachu Ruch tradičnější v látce i formě. Redaktorem almanachu byl J. V. Sládek, který později z Ruchu vystoupil a přidal se k lumírovcům. Asi nejhodnotnější báseň, *Husita na Baltu*, tam vložil Svatopluk Čech. Jedinou kritickou osobností byla Eliška Krásnohorská. Almanach měl asi dvacet přispěvatelů, z nichž zůstalo literatuře věrných jen několik.

(Ruchovci. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ruchovci>)

Program ruchovců, též školy národní: vlastenectví, služba národní věci, zájem o svět Slovanů, jejich kulturu, důraz na historickou tematiku, zájem o venkov, poezie ve službách národa. Almanach Ruch byl vydán na počest položení základního kamene Národního divadla roku 1868.

3.

Cílem lumírovců bylo přiblížit české písemnictví vyspělým evropským literaturám. Prostřednictvím překladů (především z románské literatury) uváděli do české literatury evropské trendy, jak tematické tak formální.

Literárně hodně experimentovali, objevují se u nich například dosud v české literatuře neobvyklé básnické formy – sonet, gazel, rondel. Neztotožňovali se s požadavkem, že literatura má především sloužit národu. Filosofickým základem jejich tvorby se stala myšlenka, že lidstvo se neustále vyvíjí k humanitě.

(Lumírovci. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Lum%C3%ADrovci>)

Lumírovci (škola kosmopolitní) usilovali o světovost české literatury, toho chtěli dosáhnout mimo jiné překladatelskou činností. Požadovali tzv. čisté umění (umění pro umění), byli proti, aby literatura měla jen didaktickou funkci. Do české literatury přinášeli tehdy neobvyklé básnické formy.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4. Umění pro umění (l'art pour l'art, z francouzského l'art pour l'art – umění pro umění) je „kult „čistého umění“, které je sobě samo cílem. Dominující pozice formy v uměleckém díle eliminuje funkce společenské, užitkové mravní aj, autor sám je v díle jakoby nepřítomen.“¹ Důraz je tedy kladen na formu díla. Uznává jen ideály krásy.

¹ Slovník literární teorie. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 196.

5.

*Jsme otroci. Jsme cizí zvůle loutky,
v nás bez trestu smí bušit každá pěst,
co máme, hříčkou ledačí je choutky
a v pospas každému je naše čest.
Jsme zástup skotu v jařmu bičem štváný
pro cizí prospěch z jitra do noci ...*

(ČECH, Svatopluk. *Písně otroka*. Praha : F. Topič, 1895. s. 12.)

*Protož nechať v temnu vůkol bičem vládne hrubá pěst,
každý v srdci věrně chovej budoucnosti blahou zvěst,
všechny mysli sdružuj pevně jedné velké snahy svaz,
všechny síly sbírejte se, až je k činu svolá čas,
pobratří se lidstvo volné, klesnou pouta otroků
a též prapor náš, ó bratři, zavlá v jasném vysoku.*

(ČECH, Svatopluk. *Písně otroka*. Praha : F. Topič, 1895. s. 78.)

Symbol **otroka**, představuje porobený národ, který touží po svobodě. Další motivy: víra v budoucnost národa, víra ve svobodu.

6.

V krátce skonál kmet - a vedle přání
na skalní hrob upraven mu skrání.
V ruce **palcát** - přílba kryje čelo -
tak tu dřímá bohatýrské tělo. -
Ve sluch Balt mu hučí rozkypělý
jako bubny ku krvavé srážce,
tak tu sedí, jako zkamenělý
dávnověké slávy české strážce!
(...)

**Zdává se mu, jakby život nový
probouzel se náhle v hrdinovi,
mrtvé rty jak by se rozsmekaly
k písni, před níž Němci utíkali,**
jakby oko děsivého zjevu
blesky metalo a sevíral tu
palcát těžký ve strašlivém hněvu
starý mrtvý **Husita** na Baltu.

ČECH, Svatopluk. Husita na Baltu [online]. 2009, 10. června 2009 [cit. 2013-04-21].
Dostupné z : <http://texty.citanka.cz/cech/husita1-1.html>

Námětem je epizoda z **doby husitského hnutí**, kdy husité v rámci tzv. rejsů (spanilých jízd) došli až k pobřeží Baltického moře. Husitství v českém prostředí 19. století převážně chápáno jako slavná epocha dějin, kdy se národ ubránil nepřátelům, utlačovatelům (katolíkům, Němcům). 19. století bylo dobou česko-německého antagonismu, nacionální nevraživosti a zároveň **emancipace českého národa**.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Literatura

ČECH, Svatopluk. Husita na Baltu [online]. 2009, 10. června 2009 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z : <http://texty.citanka.cz/cech/husita1-1.html>

ČECH, Svatopluk. *Písně otrocka*. Praha : F. Topič, 1895.

Lumírovci. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Lum%C3%ADrovci>

Ruchovci. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ruchovci>

Slovník literární teorie. Praha: Československý spisovatel, 1977.

2. Obrázky

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Josef_V%C3%A1clav_Sl%C3%A1dek_HL.jpg, licence PD, (cit. 12-04-2013)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Julius_Zeyer_Vilimek.jpg, licence PD, (cit. 12-04-2013)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Jaroslav_Vrchlick%C3%BD.jpg, licence PD, (cit. 12-04-2013)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Svatopluk_%C4%8Cech.jpg, licence PD, (cit. 12-04-2013)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Eli%C5%A1ka_Kr%C3%A1snohorsk%C3%A1.jpg, licence PD, (cit. 12-04-2013)

3.

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv využití podléhá autorskému právu. Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA (www.creativecommons.cz).